

ISSN 3030-3370

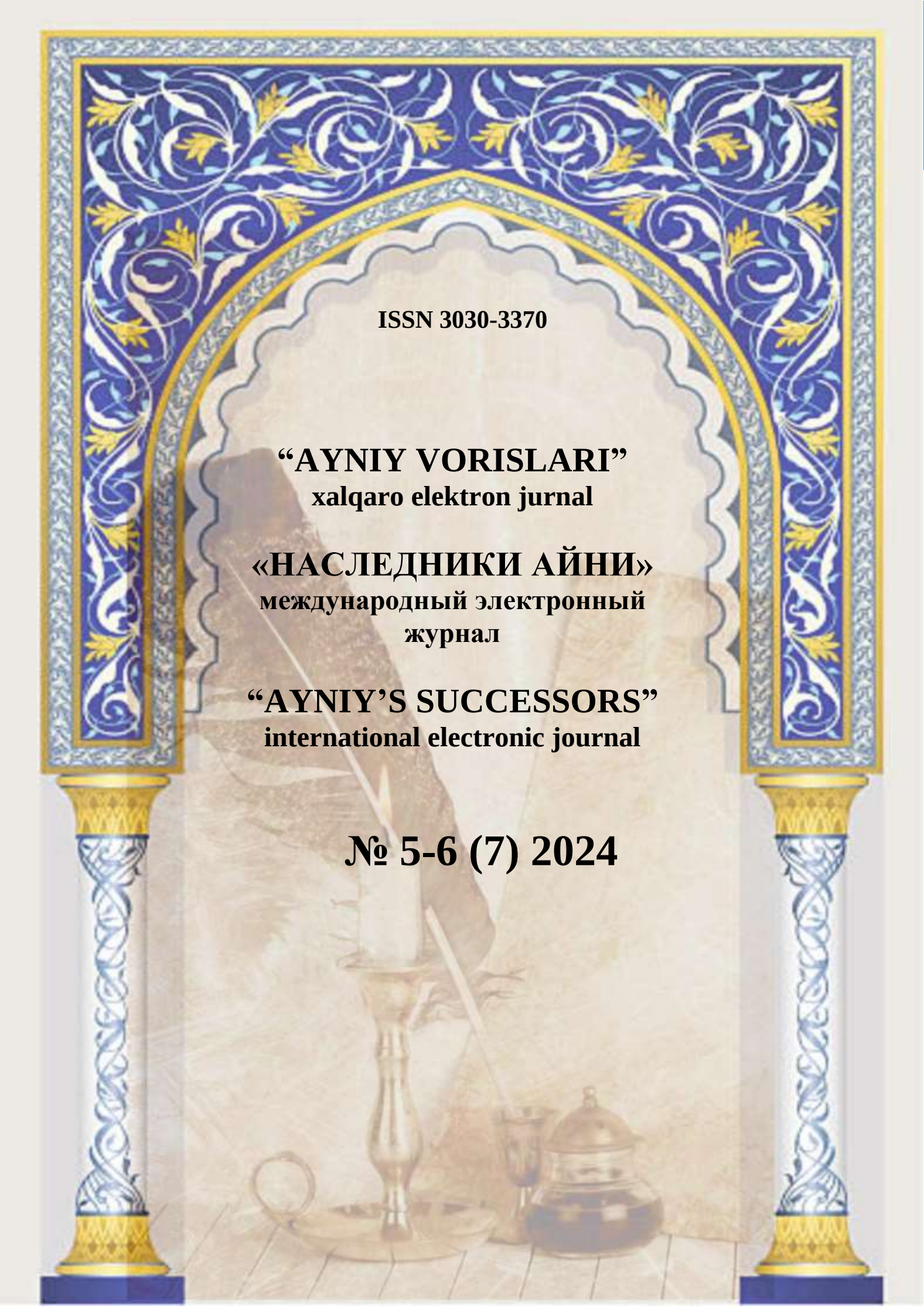
№ 5-6 (7) 2024

AYNIY VORISLARI

XALQARO ELEKTRON JURNAL
INTERNATIONAL ELECTRONIC JOURNAL

ISSN 3030-3370

“AYNIY VORISLARI”
xalqaro elektron jurnal

«НАСЛЕДНИКИ АЙНИ»
международный электронный
журнал

“AYNIY’S SUCCESSORS”
international electronic journal

№ 5-6 (7) 2024

Jurnal 2024-yildan boshlab filologiya fanlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasining №072250 raqamli guvohnomasi asosida dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

TAHRIR HAY'ATI:

Bosh muharrir: OBIDJON XAMIDOV, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

Bosh muharrir o'rinbosari: DILRABO QUVVATOVA, filologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

Mas'ul kotib: NAFOSAT O'ROQOVA, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent (O'zbekiston)

IBODULLA MIRZAYEV,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

JUMAQUL HAMROH,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

DARMONOY O'RAYEVA,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

NURBOY JABBOROV,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

NURALI NUROV,
filologiya fanlari doktori, professor
(Tojikiston)

SALIMA MIRZAYEVA,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

SHAVKAT HASANOV,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

NURETTIN DEMIR,
Pr. Dok. (Turkiya)

ALFIYA YUSUPOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(Rossiya)

FUNDA TOPRAK,
Pr. Dok. (Turkiya)

G'AYRAT MURODOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

SHOIRA AXMEDOVA,
filologiya fanlari doktori, professor
(O'zbekiston)

MEHRINISO ABUZALOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

GULCHEHRA IMOMOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc) (O'zbekiston)

DILSHOD RAJABOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

HUSNIDDIN ESHONQULOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

MA'RIFAT RAJABOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

QAHRAMON TO'XSANOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

ZUBAYDULLO RASULOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

MAQSUD ASADOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor
(O'zbekiston)

BAXTIYOR Fayzulloev,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

HILOLA SAFAROVA,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent
(O'zbekiston)

SAIDA NAZAROVA,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent
(O'zbekiston)

BAYRAMALI QILICHEV,
filologiya fanlari doktori
(DSc), professor (O'zbekiston)

DILOROM YO'LDOSHEVA,
filologiya fanlari doktori (DSc)i, professor
(O'zbekiston)

ZILOLA AMONOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

NAFISA G'AYBULLAYEVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

MUBORAK XAMIDOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent
(O'zbekiston)

OTABEK NOSIROV,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD) (O'zbekiston)

YARASH RO'ZIYEV,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD) (O'zbekiston)

ZARNIGOR SOBIROVA,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), dotsent (O'zbekiston)

SADOQAT MAXMUDOVA,

filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), dotsent (O'zbekiston)

NODIR RO'ZIYEV,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD) (O'zbekiston)

NODIRA XOLIQOVA,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent
(O'zbekiston)

RO'ZIGUL QODIROVA,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD) (O'zbekiston)

JEREN MIZRAPOVA,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), dotsent (O'zbekiston)

TO'XTAMUROD RAJABOV,
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori
(PhD), dotsent (O'zbekiston)

JAMOATCHILIK KENGASHI

Jamoatchilik kengashi raisi:

TO'LQIN RASULOV,
fizika-matematika fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

Jamoatchilik kengashi raisi o'rinbosari:

ERGASH QILICHEV,
filologiya fanlari nomzodi, professor (O'zbekiston)

Jamoatchilik kengashi:
MUSLIHIDDIN MUHIDDINOV,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

MAHMAYUSUF IMOMZODA,
filologiya fanlari doktori, akademik (Tojikiston)

NAFAS SHODMONOV,
filologiya fanlari doktori, professor (O'zbekiston)

SHAVKAT HAYITOV,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

SHODMON SULAYMONOV,
filologiya fanlari nomzodi (O'zbekiston)

GULMUROD ZARIPOV,
texnika fanlari nomzodi, professor (O'zbekiston)

BIBISH JO'RAYEVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)

LAYLO SHARIPOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)

NAZORA BEKOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

ATOULLO AXMEDOV,
filologiya fanlari nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

GULI TOIROVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), professor (O'zbekiston)

LOLA NE'MATOVA,
filologiya fanlari doktori (DSc), dotsent (O'zbekiston)

To‘rayeva Umriniso Raxmatovna,

BuxDU dotsenti

(O‘zbekiston)

E-mail: Niso.2019@mail.ru

O‘ktamova Kumushoy Oltinova,

BuxDU 1-kurs magistranti

(O‘zbekiston)

E-mail: kumusholtinova96@gmail.com

BUXORO ADABIY MUHITIDA QORI RAHMATULLOH VOZEH IJODINING O‘RNI

Annotatsiya. Qori Rahmatulloh Vozehning hayoti va ijodi haqida XIX asr oxiri XX asr boshlaridagi manbalarda turlicha ma’lumotlar mavjud. Xususan, o‘zining zamondoshlari: Hoji Abdulazim Shariy, Mirsiddiqxon Hashmat, Hoji Ne’matullohi Muhtaram, Sadri Ziyolar o‘z tazkiralarda Vozeh hayoti va ijodiga nazar tashlaydilar. Tojik olimi Tursunboy Ne’matzoda tadqiqotlarida aytilishicha, yuqorida zikr etilgan tazkirachilar ichidan Hoji Abdulazim Shariyning “Tazkirai Shariy” tazkirasida Qori Rahmatulloh Vozeh haqida batafsilroq ma’lumot berilgan.

Ushbu maqolada XIX asrning ikkinchi yarmi XX asrning boshlarida Buxoro madaniy hayotida o‘zining sermahsul ijodi bilan iz qoldirgan tarixchi, shoir va ma’rifatparvar olim Qori Rahmatulloh Vozeh hayoti va ijodi, shuningdek, tazkiranavislik mahorati haqida so‘z boradi.

Kalit so‘zlar: Buxoro, madaniy muhit, tabobat, tarjimon, ma’rifatparvar olim, tazkira, tazkiranavislik, “Tuhfat-ul ahhob fi tazkirat-ul as’hab”, qo‘lyozmalar fondi, ilmiy tadqiqotlar.

Аннотация. В источниках конца XIX начала XX веков имеются различные сведения о жизни и деятельности Кори Рахматуллы Воze. В частности, на жизнь и творчество Воze в своих рецензиях смотрят его современники: Хаджи Абдулазим Шари, Мирсиддик Хан Хашмат, Хаджи Неъматуллахи Мухтарам, Садри Зиялар. По исследованиям таджикского учёного Турсунбая Немацы, среди вышеупомянутых тазбир тазкирай Хаджи Абдулазима Шари “Тазкирай Шарий” содержит более подробную информацию о Кори Рахматулле Воze.

В данной статье рассказывается о жизни и деятельности историка, поэта и учёного-просветителя Кори Рахматуллы Воze, оставившего след в культурной жизни Бухары во второй половине XIX - начале XX века.

Ключевые слова: Бухара, культурная среда. медицина, переводчик, просветитель, тазkira, тазкиранавислик “Тухфат-ул ахбоб фи тазкират-уль асхоб”, рукописный фонд, научные исследования.

Abstract. The sources of the late 19th and early 20th centuries contain various information about the life and work of Qori Rahmatulla Vose. In particular, his contemporaries, Haji Abdulazim Shari, Mirsiddik Khan Hashmat, Haji Nematullahi Mukhtaram, Sadri Ziyalar, look at the life and work of Vose in their reviews. According to the research of the Tajik scientist Tursunboy Nematsi, among the above-mentioned tazkir tazkiray of Haji Abdulazim Shari, “Tazkiray Shariy” contains more detailed information about Qori Rahmatulla Vose.

This article talks about the life and work of the historian, poet and enlightened scientist Qori Rahmatullah Vozeh, who left a mark on the cultural life of Bukhara in the second half of the 19th century and the beginning of the 20th century.

Keywords: Bukhara, cultural environment. medicine, translator, enlightened scientist, tazkira. tazkiranavislik “Tuhfat-ul ahhob fi tazkirat-ul as’hab”, manuscript fund, scientific research.

Kirish. XIX asrning ikkinchi yarmi XX asrning boshlarida Buxoro madaniy hayotida o‘z sermahsul ijodi bilan iz qoldirgan Qori Rahmatulloh Vozeh 1817-1895-yillarda Buxoroda yashab irod qilgan tarixchi, shoir, olim va ma’rifatparvarlardan biri edi. Qori Rahmatulloh Vozehning hayoti va ijodini o‘rganish yangi asrning 60-yillarida boshlangan bo‘lishiga qaramay, tan olish kerakki, ushbu ijodkorning tarjimai holi haligacha to‘liq o‘rganilmagan. Uning “Tuhfat-ul ahhob fi tazkirat-ul as’hab”

(“Sevguvchilar tuhfası bo‘lmish do‘stlar tazkirası”) nomli tazkirası haqida hamda umuman Qori Rahmatulloh Vozehnıng hayoti va ijodi to‘g‘risida o‘zbek va tojik olimlaridan A.Mutallibov, P.Qayyumov, T.Ne‘matzoda, R.Hodizoda turk olimi Murat Akyuzlar samarali ilmiy tadqiqotlar yaratganlar.

Asosiy qism. Qori Rahmatulloh Vozehnıng hayoti va ijodi haqida XIX asr oxiri XX asr boshlaridagi manbalarda turlicha ma‘lumotlar mavjud. Xususan, o‘zining zamondoshlari: Hoji Abdulazim Shariy, Mirsiddiqxon Hashmat, Hoji Ne‘matullohi Muhtaram, Sadri Ziyolar o‘z tazkiralarda Vozehnıng hayoti va ijodiga nazar tashlaydilar. Tojik olimi Tursunboy Ne‘matzoda tadqiqotlarida aytilishicha, yuqorida zikr etilgan tazkirachilar ichidan Hoji Abdulazim Shariynıng “Tazkirai Shariy” tazkirasida Qori Rahmatulloh Vozehnıng haqida batafsilroq ma‘lumot berilgan. “Tazkirai Shariy” Hoji Abdulazim Shariynıng birgina tugallanmagan nusxasi bizgacha yetib kelgan bo‘lib hozirda O‘zR FA SHI qo‘lyozmalar fondida 3396 inventar raqami ostida saqlanadi. Hoji Abdulazim Shariy Qori Rahmatulloh Vozehnıng ahvoli va ijodini tadqiq qilar ekan, uning ilmiy salohiyati va yuksak saviyasiga e‘tibor qaratib tabiblik mahoratiga alohida urg‘u berib o‘tadi:

“Qori Rahmatulloh Vozehnıng tabobat sohasida nazariy bilimlarga ega bo‘lib qolmasdan, tashxislari bilan ko‘pchilikka amaliy yordam berdi, ko‘pgina muolajalari sababli bir qancha kishilar undan shifo topdi, shuningdek, mohir notiq sifatida ham nom qozongan bo‘lib, fors va arab tillarida ijod qildi va ko‘proq shu tillarda obro‘ ko‘rsatdi”.

Muhokama va natijalar. Hoji Abdulazim Shariynıng ma‘lumotlariga ko‘ra, Vozehnıng 1817-(hijriy 1233) yilda o‘sha paytdagi Buxoro amirligining poytaxti Buxoro shahrida tug‘ilgan. Otasining ismi Muhammad Ashur bo‘lgan. Vozehnıng bolalik va yoshlik yillari shu shaharda o‘tgan. Boshlang‘ich ta‘limni dastlab otasi Muhammad Ashur qo‘l ostida, qarindoshlari va do‘stlari bilan birga tamomlagan. So‘ngra madrasaga o‘qishga kiradi va madrasa ta‘limini 1844-(hijriy 1261) yilda 26 yoshida uni tamomlaydi. U tarix, tibbiyot, matematika, astronomiya, mantiq, diniy ilmlar va tasviriy san‘at bo‘yicha yaxshi ma‘lumotga ega edi. Arab, fors va turk tillari va adabiyotini a‘lo darajada o‘rgangan, ta‘limni tugatgandan so‘ng har uchala tilda ham she‘rlar yozib, shuhrat qozongan. Bundan tashqari usmonli turk tilini va chig‘atoy turkchasini ham o‘rgangan. U yoshligida Qur‘onni yod olgan va shu bois Qori laqabi bilan ko‘pchilikka mashhur bo‘lgan. Shunday qilib, u ko‘p manbalarda odatda Qori Rahmatulloh Vozehnıng yoki Qori Rahmatulloh Buxoriy nomlari bilan tilga olinadi. 1854-yilda u Buxoro xonligi saroyiga kirib, turli rasmiy lavozimlarda ishlagan. Ammo Buxoro xoni atrofida odamlarning unga nisbatan hasadlari tufayli u saroyni tark etib, umrining qolgan qismini madrasalarda dars berishga bag‘ishlaydi. Qori Rahmatulloh Vozehnıng 1895-(hijriy 1311) yili 78 yoshida Buxoroda vafot etadi. Turli ma‘lumotlarga ko‘ra, Qori Rahmatulloh Vozehnıng uch mingdan ortiq hadisni yod olgan. Umrining so‘nggi yillarida ziyorat uchun Hijozga (hozirgi Saudiya Arabistoni) borib, 1887-yilda (1305-yilda) Buxoroga qaytib keladi. Bu safardan qaytgach, u o‘z faoliyatini davom ettiradi. Adabiy faoliyat bilan shug‘ullangan va ziyorat safari haqida “Savonih-ul-masolik va Feraseh-ul mamolik” (“Yo‘llarning qulayliklari va mamlakatning masofalari”) nomli asar yozadi. Qori Rahmatulloh Vozehnıng 1895-(hijriy 1311) yili Buxoroda 78 yoshida vafot etdi.

Vozehnıng fors-tojik, turk va arab tillarida ijod qilib qolmasdan, tarjimonlik bilan ham shug‘ullangan. U Hotamiy Shayx Bahoiynıng “Dar ahvoli ustzflob” asarini turk tilidan fors-tojik tiliga va Muhammad ibn Zakariyo Roziynıng “Bar‘us-so‘a” degan tibbiyotga oid risolasini arabchadan fors-tojik tiliga tarjima ham qilgan. Vozehnıng fors tilida yozilgan “Aqoid-un niso” (“Ayollar uchun qoidalar”) asarida jamiyatda ayollarning o‘rni va ularning e‘tiqodlari xususida ma‘lumotlar keltirilgan. Asar muqaddima va 16 ta bobdan iborat bo‘lib, unda diniy ibodat amallari, oila qurish va nikohlanish tartib qoidalari, chimildiq bilan bog‘liq urf-odatlar, ayollarning ona bo‘lishi va bola parvarishi, ayollar gigiyenasi, madaniy hordik chiqarishi va musiqa asboblari, er-xotin munosabatlari, pazandachilik mahorati, mehmon kutib olish marosimi kabi masalalar o‘z aksini topgan. Ayollarning diniy, axloqiy, tibbiy va ma‘naviy tarbiyasi bilan bog‘liq bu masalalar o‘z davri uchun muhim ahamiyatga ega edi. Asarda Buxoroda ayollar amal qiladigan rasm-rusumlarga ta‘rif berilganda turli xil urf-odatlar, ular bilan bog‘liq diniy va boshqa rasm-rusumlar mohiyati ochib berilgan hamda bid‘at va xurofotlar jiddiy tanqid ostiga olingan. 1880-yilda yozilgan.

“Aqoid-un niso” asarida Qori Rahmatulloh Vozeh Yoshi ulug‘ insonlar har bir kishi umri davomida uch narsaga shoshilishi va uch narsaga shoshilmasligi kerak ekanligini aytib o‘tganligini ta’kidlaydi:

Shoshilish kerak bo‘lgan amallar:

1. Ibodatga shoshilish kerak;
2. Ilm olishga shoshilish kerak;
3. Qiz bolani turmushga berishga shoshilish kerak.

Shoshilmaslik kerak bo‘lgan amallar:

1. So‘z aytishga shoshilmaslik kerak;
2. Taomlanishga shoshilmaslik kerak;
3. O‘gil bolani uylantirishga shoshilmaslik kerak;

Asarda jamiyatdagi ba’zi bir illatlar insonlarning kundalik yumushiga aylanib ketganligini ta’kidlab o‘tadi. Shuningdek, Vozeh oiladagi yoshi ulug‘ ayollarni hurmat qilish kerakligiga e’tibor qaratgan. Shu mazmundagi uning quyidagi fikri diqqatga sazovordir: “Bilginki, har qaysi ayolning yoshi katta bo‘lib, unga keksalik yetishgan bo‘lsa, uning gapiyu ishi mo‘tabar sanaladi. Qaysi ayol agar ularning aytganiga xilof qilsa, hayotda topadiganlardan yo‘qotadiganlari ko‘p bo‘ladi. Chunki hayot davomida ortirilgan tajriba albatta o‘z so‘zini aytib, ularning nasihatlarini saboqdir. Agar bu nasihatlariga amal qilinmasa ko‘plab xatolarga yo‘l qo‘yish va bu xatolar gunohlarga olib kelishi mumkin. Ma’rifatparvarning bu g‘oyalari yosh avlodda kattalarga hurmatda bo‘lish va qaynona-kelin o‘rtasidagi munosabatlarni tartib solishda yordam beradi.

“Koni lazzat va xoni ne‘mat” (Lazzat manbai va ne‘mat dasturxon) nomli asarida Buxoro amirligi hududida keng tarqalgan 227 ta taom turlari, xususan, O‘rta Osiyo, Eron, hind va arab taomlari ta’rifi, ular ba’zilarining tayyorlanish usullari, taomlarning foydali xususiyatlari o‘z aksini topgan. Ular orasida milliy taomlardan palov (osh), holva, murabbo va non turlariga alohid urg‘u berilgan. Taomlar alifbo tartibida tizimlashtirilgan.

Qori Rahmatulloh Vozehning bizgacha jami o‘n uchta asari yetib kelgan bo‘lib, bular quyidagilar:

1. “Tuhfat-ul ahbob fi tazkirat-ul as‘hob” (“Sevguvchilar tuhfasini bo‘lmish do‘stlar tazkirasini”)
2. “Aqoid-un niso” (“Ayollar uchun qoidalar”)
3. “Koni lazzat va xoni ne‘mat” (“Lazzat manbai va ne‘mat dasturxon”)
4. “Savonih ul-masolik va farosix ul-mamolik” (“Yo‘llarning qulayliklari va mamlakatning masofalari”)
5. “G‘aroyib-ul xabar fi ajoyibis safar” (“Ajoyib safardagi g‘aroyib xabarlar”)
6. “Shaqoiq-ud daqiq”
7. “Devoni forsiy, arabiy va turkiy”
8. “Majmuai Firha”
9. “Masnaviy dar haqiqat”
10. “Tarjimayi forsiy Risolai “Bar-us-so‘a” i Muhammad ibn Zakariyo dar tib”
11. “Tarjimayi turkiy, Risolai hotami Shayx Bahoyi dar ahvoli usturlub”
12. “Tuhfai amoniya” tibbiyotga oid
13. “Arois-ul-abkor va navodir-l-afkor” forsiy va arabiy she’rlar

Qori Rahmatulloh Vozehning “Tuhfat-ul ahbob fi tazkirat-ul as‘hob” (“Sevguvchilar tuhfasini bo‘lmish do‘stlar tazkirasini”) nomli tazkirasini o‘sha davrdagi eng nufuzli asar bo‘lgan biografik asar bo‘lib, XIX asr O‘rta Osiyo adabiy, madaniy, ijtimoiy va siyosiy hayotini yoritib beradi. Qori Rahmatulloh Vozeh XIX asrda o‘n uchta kitob yozgan va eng muhim asari “Tuhfat-ul ahbob fi tazkirat-ul as‘hob” edi. XIX asr o‘rtalaridan XX asr boshlarigacha bo‘lgan davrda “Tuhfat-ul ahbob fi tazkirat-ul as‘hob” Buxoro xonligida yozilgan yetti she’riy antologiyalar ichida eng muhim asarlardan biri bo‘lgan. Biografik shaklda yozilgan asar keyingi barcha antologik asarlar va undan keyin yozilgan adabiyot tarixi kitoblari uchun muhim manba bo‘lib kelgan. Xususan, Sadri Ziyo “Shuaro-i muta’axxirin” (Hozirgi davr shoirlari) nomli tazkirasini Vozehning “Tuhfat-ul ahbob fi tazkirat-ul as‘hob” tazkirasini asosida yaratilgan bo‘lib Sadri Ziyo tazkirasini shunchaki ko‘chirmay, undagi ma’lumotlarni to‘ldirib aniqlashtiradi va ilovalar kiritadi.

Ilovalarda Ahmad Donish va XIX asrning ikkinchi yarmida Vozehdan keyin yashagan shoirlar haqida ma'lumotlar beriladi.

“Tuhfat-ul ahhob fi tazkirat-ul as'hob” asarini 1945-yilda Toshkentda A.Mutallibov fors-tojik tilidan rus tiliga tarjima qilganlar. 1956-yili bu tazkirani O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan o'qituvchi, adabiyotshunos olim Po'latjon domla Qayyumov Qo'qon shahrida fors-tojik tilidan o'zbek tiliga tarjima qilganlar, ammo bu tarjimada biroz qisqartirishlar qilingan.

“Tuhfat-ul ahhob fi tazkirat-ul as'hob” tazkirasida ijodkorlar haqida berilgan ma'lumotlarni mazmun jihatidan quydagi tarkibiy qismlarga bo'lishimiz mumkin;

1. Shoirlarning tug'ilgan joylari va yashash joylari haqida;
2. Ayrim shoirlarning yashagan joylarining geografik o'rni haqida;
3. Shoirlarning ijtimoiy faoliyatlari, kasb-korlari haqida;
4. Shoirlarning shaxsiy hayotiga oid voqealar haqida;
5. Muallif tomonida ijodkorlar ijodiga shaxsiy munosabatlar;
6. Shoirlarning o'zaro adabiy aloqalari haqida;
7. Shoirlarning insoniy fazilatlar haqida;
8. Shoirlarning asarlari haqida, shuningdek, davr ijtimoiy-siyosiy va madaniy hayoti haqidagi

ma'lumotlar.

“Tuhfat-ul ahhob fi tazkirat-ul as'hob”ning aniqlangan 15 ta nusxasi, dunyodagi turli qo'lyozma fondlarida saqlanmoqda. Bularidan 10 tasi O'zbekistonda, 2 tasi Sant-Peterburgda, 3 tasi Tojikistondagi qo'lyozmalar fondida saqlanmoqda.

Xulosa. Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, Qori Rahmatulloh Vozehning hayoti va ijodi to'liq o'rganilmagan. Tojiklar ushbu ijodkorni o'zlarining shoirlari deb sanashadi, biroq Vozeh Buxoro farzandi bo'lib, O'zbekistonlik ijodkordir. Bugungi kun yoshlariga Vozeh ijodini tanishtirish esa, biz kabi tadqiqotchilarning bosh maqsadidir.

ADABIYOTLAR:

1. Qori Rahmatulloh Vozeh. “Tuhfatul ahhob fi tazkiratil as'hob” // Qo'lyozma, O'zR FA SHI fondi. Inv. No 2336/1. –145 v. Yana qarang: Xadi-Zade R. Istochniki k izucheniyu tadjikskoy literaturi vtoroy polovini XIX veka. – Stalinabad, 1956.

2. Абдуллаева С. Н. Шейх Наджмиддин Кубро – герой нации //Инновации в педагогике и психологии, 2022. – Т. 5. – No. 2.

3. Akyuz Murat, Qarirahmatullah Vozeh and His Antology Namedtohfe-Tul Ahbab Fi Tadhkira-tul As'hab, 2015.

4. O'zR FA Abu Rayhon Beruniy nomidagi sharqshunoslik qo'lyozmalar instituti. Inv. No1304.

5. Qori Rahmatulloh Vozeh. “Tuhfatul ahhob fi tazkiratil as'hob”//Qo'lyozma, Ibn Sino kutubxonasi fondi. Inv. No400/

6.https://www.researchgate.net/publication/348336772_TA_29_Qari_Rahmatullah_Vazeh_and_his_book

7. Qori Rahmatulloh Vozeh. “Tuhfatul ahhob fi tazkiratil as'hob” “Buxoro” nashriyoti 2001.